

INŽENIERA, UZŅĒMĒJA, SKOLOTĀJA JĀŅA BAUMAŅA (1878–1945) MŪŽA VEIKUMS

LĀSMA GAITNIECE*, ALĪDA ZIGMUNDE

Rīgas Tehniskā universitāte

Kopsavilkums. Raksts veltīts inženierim, pedagogam un vienam no Liepājas pilsētas pašvaldības vadītājiem Jānim Baumanim, kurš augstāko izglītību ieguva ne tikai Rīgas Politehniskajā institūtā (RPI), bet arī elektroenerģijas (elektrības) augstskolā «*Ecole supérieure d'électricité*» Parīzē, Francijā. Jāņa Baumaņa biogrāfija liecina, ka viņš bijis mērķtiecīgs, nav baidījies jaunu izaicinājumu, kā arī vairākkārt sevi veiksmīgi pierādījis uzņēmējdarbībā, dibinot un sekmīgi vadot uzņēmumus. Minētās īpašības raksturo Jāni Baumanu arī kā Liepājas pašvaldības vadītāju, taču vēlme uzņemties iniciatīvu dažādu tolaik vēl pārdrošu ideju realizēšanā augstajam amatam bijusi traucējoša, tādēļ viņš pilsētas vadībā bija vien nepilnu gadu. Atkāpjoties no pašvaldības vadītāja amata, viņš Liepāju pameta un devās uz Rīgu, kur strādāja firmā un pievērsās pedagoģiskajam darbam. Raksta mērķis – apkopot Jāņa Baumaņa dzīves gājumu un atklāt viņa veikumu dažādās darbības jomās.

Atslēgas vārdi: Jānis Baumanis, Rīgas Politehniskais institūts, Liepājas pilsētas pašvaldība, uzņēmums «Rūpnieks».

Ievads

Jānis Baumanis bijis savam laikam ļoti labi izglītots cilvēks, sekmīgs darījumu cilvēks, kurš savus uzņēmumus dibinājis ne tikai Latvijā, bet arī Francijā un Krievijā, un enerģisks sabiedriskais darbinieks – šādiem vārdiem raksturojams J. Baumaņa dzīves ceļš.

Lai gan J. Baumanis strādājis dažādās jomās, tai skaitā bijis viens no Liepājas pašvaldības vadītājiem un uzņēmuma «Rūpnieks» dibinātājiem un vadītājiem, ziņas par viņa dzīvi un saimniecisko darbību ir ļoti skopas. Līdz šim par Jāņa Baumaņa darbību pieejami vien publicistiskas ievirzes raksti reģionālās preses izdevumos (laikraksts «Kurzemes

* Korespondējošais autors.
E-pasts: lasma.gaitniece@rtu.lv

Vārds», žurnāls «Liepājas Vēstules»), bet arī tur viņa vārds minēts reti, neveltot uzmanību šī cilvēka darbībai un ieguldījumam Liepājas un visas Latvijas labā.

Pētot J. Baumaņa dzīvesdarbību un apzinot publikācijas par viņu, tika secināts, ka Liepājas vēstures pētniekiem šis pilsētas vadītājs un viņa darbība nav šķituši saistoša, ja salīdzina pieejamo materiālu un pētnieciskas ievirzes publikāciju skaitu par viņa amata priekštečiem un pēctečiem.

Raksts ir pirmais apjomīgais pētījums par J. Baumaņa dzīvi un darbu; tā sagatavošanā izmantoti Latvijas Nacionāla arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīva dokumenti, kā arī Latvijas Nacionālas bibliotēkas materiāli.

Ieskats J. Baumaņa biogrāfijā

J. Baumanis dzimis Trīnes un Jēkaba Baumaņu ģimenē 1878. gada 13. augustā Liepājā. Ģimene bija luterticīga. 1899. gadā jauniešs pabeidza Liepājas pilsētas reālskolu un šī paša gada 1. septembrī iestājās RPI Mehānikas nodaļā, kur studēja piecus gadus. Studijas viņš absolvēja 1904. gada jūnijā, saņemot inženiera tehnologa diplomu [1]. Pabeidzot augstskolu, tajā pašā gadā J. Baumanis apprecējās ar liepājnieci Miliju Kalviņu (1879–1936). Baumaņu ģimenē bija dēls Ansis Baumanis (1905–?), kurš 1925. gadā vēlējās iestāties Latvijas Universitātes Arhitektūras fakultātē. Diemžēl viņš neizturēja konkursu, tāpēc sāka studēt Mehānikas fakultātē, bet pēc diviem semestriem mācības pārtrauca [2].

Inženieris 20. gadsimta 20. gados dzīvoja Rīgā, Matīsa ielā, bet 30. gados – Salas pagastā (tagad – Priedaine, Jūrmalā). 1936. gadā viņš piedzīvoja smagu zaudējumu – mūžībā devās viņa dzīvesbiedre. J. Baumanis apprecējās otrreiz, un viņa dzīvesbiedre esot bijusi vācu tautības. Sākoties Otrajam pasaules karam, vācu tautības iedzīvotāji no Latvijas izceļoja, un kopā ar sievu pamest Latviju izlēma arī J. Baumanis.

J. Baumaņa Latvijas iekšlietu ministram adresētais lūgums atļaut viņam atteikties no Latvijas pavalstniecības reģistrēts 1939. gada 30. novembrī [3]. Tajā viņš norādīja, ka ir vācu tautības, kaut gan viņš bija latvietis. Taču tā esot darījis ne tikai viņš. Inženieris J. Baumanis apmetās uz dzīvi Pozenē (tagad – Poznaņa Polijā). Pozenē un tās apkārtnē tika izvietoti no Austrumeiropas izceļojošie etniskie vācieši un vācbaltieši, ka arī citu tautību personas.

Inženiera mūžs noslēdzās 1945. gada rudenī Vācijā.

J. Baumanis – inženieris un uzņēmējs

Ar RPI absolventa diplomu J. Baumanis devās uz Angliju, kur praktizējās dažādos tvaika turbīnu mehāniskās apstrādāšanas uzņēmumos, bet jau 1905. gadā pārcēlās uz Pēterpili (tagad – Sanktpēterburgu). J. Baumanis strādāja «*Wossidlo & Co*», «*Worthington Pump Co., Ltd*» un Baltijas mehāniskās kuģu būvētavas fabrikās. Tolaik šajās fabrikās sāka būvēt tvaika turbīnas un šajā jomā bija nepieciešami speciālisti. Par tādu izvēlējās J. Baumani, kuru komandēja iepazīties ar tvaika turbīnām ārzemēs. Vispirms inženieris devās uz dažādām firmām Anglijā («*Parsons & Co. Ltd. Wallsend on Tyne John Brown*» Glāzgovā u. c.), pēc tam – uz firmas «*Brown, Boveri & Co*» pārstāvniecību Manheimā (Vācijā), Bādenē (Šveicē) un Lillē (Francijā). Par šo laiku 20. gadsimta 20. gados J. Baumanis savā autobiogrāfijā rakstīja: «Atgriezies pēc pusotra gada ilga komandējuma, strādāju Pēterpili līdz 1908. gadam, kad izcēlās holera, tad atstāju Pēterpili un nobraucu uz Itāliju – Rivjēru di Levanti, pēc tam uz Parīzi» [4].

Francijas galvaspilsētā Parīzē J. Baumanis nodzīvoja četrus gadus – līdz 1912. gadam, tajā laikā mācījies elektrotehniku augstākās izglītības mācību iestādē «*Ecole supérieure d'électricité*» (Elektroenerģijas augstskolā; 1908–1911). Jāatzīmē, ka šī mācību iestāde Latvijas Universitātes Mehānikas fakultātes padomes sēdē 1926. gada 5. janvārī netika atzīta par augstskolu, tas ir – to nevarēja pielīdzināt universitātei [5]. Paralēli studijām viņš no 1910. gada bija tehnologu biroja «*Bauman et Peters*» īpašnieks un darbinieks. Savukārt jau 1912. gadā J. Baumanis devās uz cariskās Krievijas pilsētu Maskavu, kur strādāja par inženieri uzņēmumā «*International Harvester Corporation Liubertzi Works*». J. Baumaņa autobiogrāfijā, kas publicēta latviešu studentu korporācijas «*Talavija*» izdevumā 1928. gadā, par inženiera turpmāko darbību Maskavā rakstīts, ka viņš 1913. gadā Maskavā, Mjasnitckajas ielā 46, atklājis savu firmu ar nosaukumu «Inženieru birojs *Baumans & Redlichs*» [6]. Domājams, ka izdevumā ieviesusies kļūda, jo 20. gadsimta 20. gadu beigās, aizpildot ierēdņa anketu, J. Baumanis norādīja, ka Maskavā viņam firma piederējusi no 1917. līdz 1919. gadam. Pirms tam, no 1915. līdz 1917. gadam, viņš piedalījās kādas rūpnīcas reorganizācijā [7]. J. Baumanis bija specializējies fabriku izbūvē un ierīkošanā, uzstājās ar dažādiem referātiem. Rīgas Politehniķu biedrībā Maskavā viņš nolasīja referātus par jaunu metodi čuguna kausēšanā [8] un krāsošanas metodi, iegremdējot mazus priekšmetus krāsās [9]. Abus minētos referātus npublicēja. Bez tam tika iespiests arī Maskavas rajona Tehnologu biedrībā nolasītais referāts par darba intensifikācijas praksi metālu griešanā [10]. Savā autobiogrāfijā inženieris J. Baumanis norādījis, ka viņš ir autors vēl vienai brošūrai – «Metālu apstrādāšana un iekārta pēc *Taylor* sistēmas», kuras izdošanas gads nav zināms [11]. Visi izdevumi bija krievu valodā, un autora vārds

uz tiem tika krieviskots – Ivans. Krievijā J. Baumanis ar ģimeni nodzīvoja līdz 1918. gadam.

Atgriezies Latvijā, 1920. gadā J. Baumanis Liepājā nodibināja sabiedrību «Rūpnieks», kur tika veikta darvas un terpentīna destilācija. Viņš bija sabiedrības direktors, un tā sāka aktīvu darbību. Tās adrese bija Liepājā, Graudu ielā 21 [12]. Jau 1921. gada vasarā sabiedrība «Rūpnieks» piedalījās pirmajā Starptautiskajā zemkopības un rūpniecības izstādē Rīgā, izstādot koka sausās destilācijas ražojumus [13]. Tie bija izvietoti Latvijas Republikas (LR) Zemkopības ministrijas paviljonā līdzās cita inženiera – RPI Ķīmijas nodaļas absolventa (1916), Latvijas Augstskolas Lauksaimniecības fakultātes Mežkopības nodaļas docenta Arvīda Kalniņa (1894–1981) – konstruētajam ekstrakcijas aparātam.

1922. gada rudenī J. Baumanis no Liepājas aizbrauca. Viņa ceļš veda uz Rīgu, kur kopā ar brāli Augustu Baumanu (1883–1966) viņš atkal pievērsās uzņēmējdarbībai, nodibinot sabiedrību, kas ierīkoja centrālapkuri un kanalizāciju un veica ar to apkalpošanu saistītus inženiertehniskos darbus. Viens no J. Baumaņa izstrādātajiem projektiem bija Ķemeru sēravotu mehanizācija [14]. Abi brāļi bija nodibinājuši arī kokapstrādes firmu «Eksports», kas darbojās 20. gadsimta 20. gadu vidū.

J. Baumanis – Liepājas pilsētas «galva» (1921–1922)

Pēc 1917. gada revolūcijas Krievijā inženieris J. Baumanis nevēlējās palikt lielinieku (boļševiku) pārvaldītajā valstī un īsi pirms Latvijas Republikas proklamēšanas, 1918. gada oktobrī, atgriezās Liepājā. Kad lielinieki tuvojās Liepājai, J. Baumanis kopā ar dažiem Latvijas Pagaidu valdības locekļiem aizbrauca uz Ščecinu Vācijā (tagad – Polija), kur dzīvoja līdz 1920. gadam. Atgriezies Liepājā, inženieris sāka uzņēmējdarbību.

1. attēls. Jāņa Baumaņa Latvijas Republikas pilsoņa pase (1920) [15].

Aplūkojot J. Baumaņa pasi Nr. 8640, ko Liepājas policijas prefekts viņam izdevis 1920. gada 24. aprīlī, rodams apliecinājums, ka šajā laika posmā viņa pastāvīgā dzīves vieta tiešām bijusi Liepāja. Arī 1922. gadā J. Baumanis dzīvojis Liepājā, par ko liecina spiedogs par piedalīšanos Saeimas vēlēšanās Kurzemes vēlēšanu apgabalā. Pase anulēta 1928. gada 26. martā, kad J. Baumanis pilsētu jau atkal bija pametis [15].

Pēc Latvijas Republikas proklamēšanas 1918. gada 18. novembrī liepājnieki vairākkārt piedzīvoja biežu varas maiņu pilsētā. Liepājas galvas amatā īsā laika posmā tika ievēlēti vairāki labi izglītoti, perspektīvi un sevi pozitīvi pierādījuši vīri, taču jau pēc nepilna gada no pilsētas vadības viņi atteicās. Īpaši raksturīga šī situācija bija 20. gadsimta 20. gadu sākumā, kad bija vēl jūtamas Pirmā pasaules kara radītās sekas. Šajā laikā jūtams pilsētas saimnieciskās dzīves pagrimums, ilgstošs līdzekļu trūkums pilsētas kasē, ko radīja arvien pieaugošie izdevumi unniecīgie ienākumi no nodokļu iekasēšanas.

1921. gada 16. janvāra Liepājas pilsētas domes vēlēšanās pārsvaru guva t. s. pilsoniskais spārns. Par pilsētas galvu, mūsdienu izpratnē – mēru, ievēlēja Jēkabu Cinceli (1881–1951). Stāvoklis pilsētas saimniecībā bija smags, tāpēc pilsētas pārvaldē radās nesaskaņas un J. Cincelis atkāpās. 29. augustā par pilsētas galvu ievēlēja inženieri un uzņēmēju J. Baumanī, kurš jau 1922. gada 27. februārī no amata atteicās. Par nākamo pilsētas galvu 16. martā ievēlēja Liepājas domes locekli Ēvaldu Rimbenieku (1888–1943) [16].

Jāatzīmē, ka vienā no savām autobiogrāfijām J. Baumanis kļūdaini norādījis, ka par Liepājas pilsētas galvu viņš tika ievēlēts 1922. gada septembrī [17]. Taču Liepājas muzejs apliecina, ka J. Baumanis bija Liepājas pilsētas galva no 1921. gada 29. augusta līdz 1922. gada 27. februārim un 1922. gada 16. martā pilsētas vadība nonāca Ē. Rimbenieka rokās [18]. To apstiprina arī paziņojums oficiālajā Latvijas Republikas valdības laikrakstā «Valdības Vēstnesis» 1921. gada 31. augustā. Par J. Baumanī pilsētas galvas amatā tika atdotas 27 balsis, pret – 21 balss, savukārt viņa vietnieks Ē. Rimbenieks ieguva 26 balsis, pret – 22 [19].

Vēsturnieki Uļa un Jānis Gintneri norāda, ka J. Baumanis, pilsētas galvas amatā atrazdamies tikai no 1921. gada 29. augusta līdz 1922. gada 27. februārim, «izpaužies ar saimniecisku domāšanu un iniciatīvu. 1922. gada 18. februārī pilsētas domes lielajā zālē trīs ar pusi stundas ilgst viņa sasauktā sapulce, kurā Baumanis izklāsta Liepājas attīstībai nepieciešamo darbu veikšanu: pilsētas bankas dibināšana, Liepājas ugunsapdrošināšanas biedrības dibināšana, gāzes un elektrības fabrikas pārveidošana akciju sabiedrībā, Liepājas tirdzniecības un rūpniecības nodaļas dibināšana. Klausītāji, skaitā 25, ir tirdzniecības un rūpniecības iestāžu pārstāvji, ārzemju konsuli, pilsētas valdes locekļi un citi. Baumaņa paustajam ar nelielām iebildēm piekrīt visi klātesošie» [20].

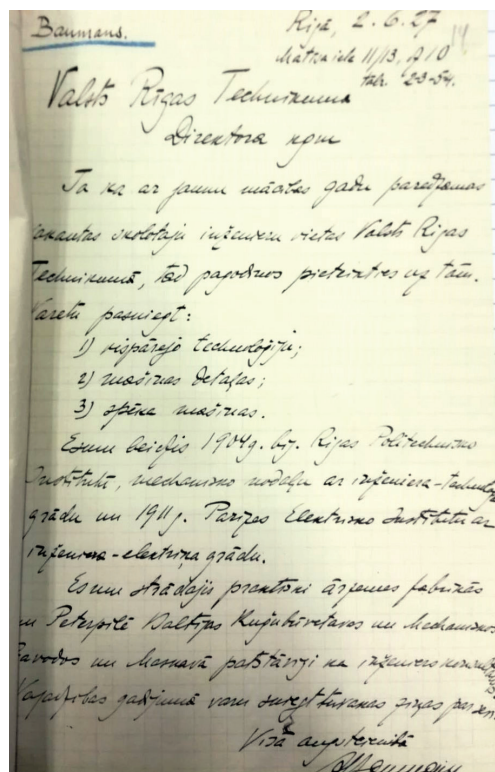
1922. gada 23. februārī notika Liepājas pilsētas domes sēde, kurā «pie budžeta apspriešanas pilsētas galvām tiek izteikta neuzticība. 30 balsis – par, 22 balsis – pret. Baumanis no amata atkāpjas. Iespējams, ka dzīvojis pārāk ātri. Nodomi aizsteidzās pa priekšu laikam» [21].

Inženiera un uzņēmēja J. Baumaņa darbs pilsētas vadībā nebija viegls, jo pēc Pirmā pasaules kara, 20. gadsimta 20. gadu sākumā, Liepājā valdīja liels trūkums un pilsētas kase bijusi tikpat kā tukša. Vēsturnieks J. Gintners atklāj, ka tieši šajā laikā notika vairākas vērienīgas pārmaiņas, kas turpmākajos gados veicināja Liepājas saimniecisko uzplaukumu. 1920. gadā Latvijas valdība atļāva Liepājā atvērt brīvostu – noteiktu teritorijas daļu ostas pilsētā, kurā atļauts ievest ārzemju preces un realizēt tās bez muitas nodevām un formalitātēm. Arī preču izvietošana brīvostas teritorijā bija atbrīvota no nodokļiem. Liepājā brīvostas ierīkošanai atvēlēja t. s. Jaunās ostas teritoriju, un šim mērķim Latvijas valdība piešķīra 130 000 latu. 1920. gadu sākumā pilsētas vadība diskutē par jaunas dzelzceļa līnijas būves nepieciešamību. Mērķis bija Liepājas ostas tranzītam piesaistīt Kurzemes un Zemgales lauksaimniecības rajonus, tāpēc 1922. gada 19. jūlijā Latvijas Satversmes sapulce nolēma uzdot valdībai veikt priekšdarbus jaunas dzelzceļa līnijas būvei uz Liepāju. Jaunās dzelzceļa līnijas atsevišķus posmus atklāja 1927. gadā un 1928. gadā. Visa Liepājas–Glūdas (Jelgavas) līnija tika pabeigta 1929. gada rudenī.

Līdztekus rūpēm par brīvostas un jauna dzelzceļa tīkla izveidi 20. gadsimta 20. gadu sākumā Liepājā netika aizmirsta arī par rūpniecības atjaunošana. Kara ostas darbnīcas, kas Latvijas Republikas sākumposmā un arī vēlāk bija lielākais rūpniecības uzņēmums Liepājā, tieši pilsētas mēra J. Baumaņa valdīšanas laikā 1922. gada sākumā tika pārveidotas par valsts uzņēmumu – mašīnu fabriku un kuģu remontu rūpniecību. Pēc reorganizācijas uzņēmums darbību strauji paplašināja, veicot lielākus pasūtījumus kara resoram un izpildot LR Satiksmes ministrijas pasūtījumu. Ministrijas pasūtījumā ietilpa preču un pasažieru vagonu, kā arī tramvaja vagonu ražošana galvaspilsētas vajadzībām, Rīgas pontonu tilta būvniecība un Kalpaka tilta metāla konstrukciju izgatavošana Liepājas Kara ostā. 1920. gadā vērienīgas pārmaiņas notika arī otrā tolaik lielākajā pilsētas uzņēmumā – Liepājas drāšu fabrikā, kas 20. gadsimta beigās un 21. gadsimta sākumā bija zināma ar nosaukumu AS «Liepājas metalurģis». 1920. gadu sākumā uzņēmums savu darbību atjaunoja kā Ziemeļu-vakaru mehāniskās un būvētavas fabriku akciju sabiedrība. 1923. gadā veikta lietuves paplašināšana, uzcelts ceplis čuguna kausēšanai un Simensena krāsns, kuras svars ir piecas tonnas [22].

J. Baumaņa pedagogiskais darbs Rīgā

Kopš 1927. gada pieredzējušais inženieris un uzņēmējs pievērsās pedagogijai. Rīgas Valsts tehnikumā viņš sāka strādāt par rūpnieciskās organizācijas un rasēšanas skolotāju. Tehnikuma audzēkņi vingrinājās rasēšanas tehnikā, iepazinās ar tehnisko rasējumu noteikumiem un vingrinājās rasējumu sastādīšanā no mašīnelementiem [23]. Lai mācītu audzēkņus, J. Baumanim bija gan piemērota izglītība, gan prakse, pašam rasējot dažādus projektus. Viņš strādāja Mehānikas nodaļā [24]. Tehnikumā strādāja daudzi RPI absolventi, tostarp studentu korporācijas «Talavija» locekļi. J. Baumanis bija viens no «Talavijas» dibinātājiem un labi pazina gan tehnikuma direktoru Ansi Grīnbergu (1880–1930), pie kura sāka darbu, gan tehnikuma skolotājus – talavus: Jāni Lukstiņu (1883–1953), Kārli Timušku (1877–1958), Ādolfu Vickopfu (1878–1967) un citus [25].

2. attēls. J. Baumaņa iesniegums Rīgas Valsts tehnikuma direktoram pieņemšanai darbā par skolotāju, 1927. gada 2. jūnijā. [26].

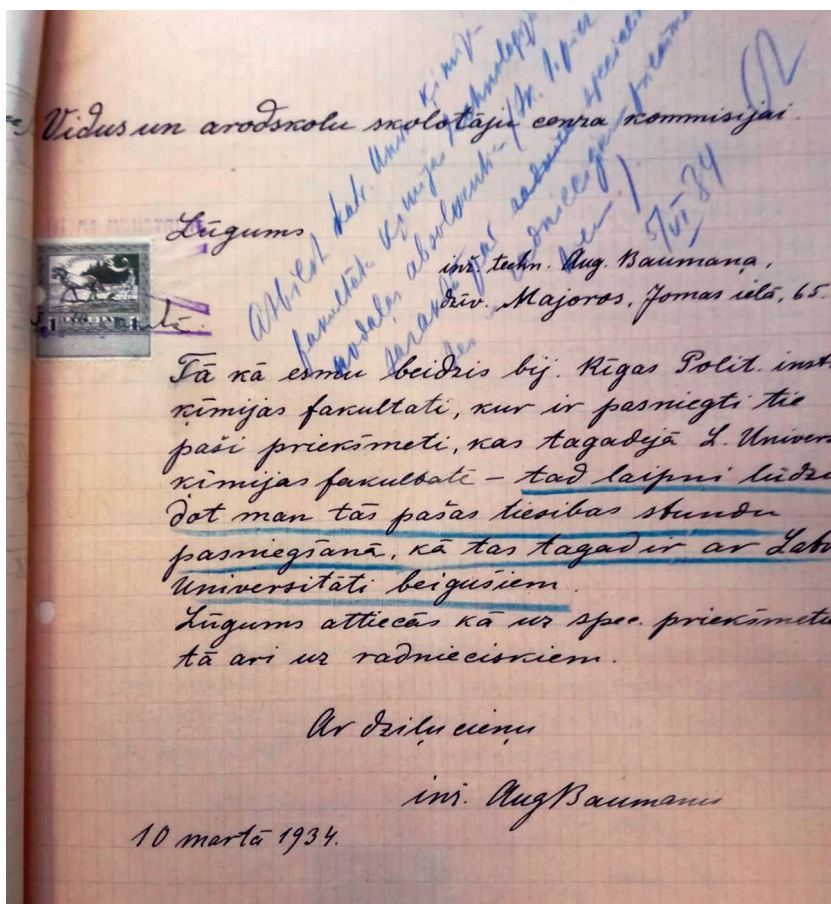
J. Baumanis strādāja par skolotāju arī Rīgas Valsts amatnieku skolā un tehnikumā (1927–1939). Skolotāja gaitas Latvijā inženieris J. Baumanis pārtrauca 1939. gada 1. decembrī.

Inženiera,
uzņēmēja, skolotāja
Jāņa Baumaņa
(1878–1945)
mūža veikums

3. attēls. Jānis Baumanis (20. gadsimta 30. gadi) [27].

1943. gada 3. februārī J. Baumanis rakstīja lūgumu Latvijas Izglītības ministrijas Arodskolu nodaļai apliecināt viņa darba stāžu [28]. Acīmredzot, viņš kārtoja dokumentus pensijai. Vācijā J. Baumanis par skolotāju viņš nestrādāja.

4. attēls.
Fragments no
J. Baumaņa lūguma
Latvijas izglītības
ministrijas
Arodskolu nodaļai
apliecināt viņa
darba stāžu
(1943) [28].

Nobeigums

Inženiera, uzņēmēja un skolotāja J. Baumaņa mūžs saistīts gan ar carisko Krieviju, gan Rietumeiropu, kurp viņš devās pēc studijām 20. gadsimta 30. gados. Viņa dibinātie uzņēmumi darbojās neilgi, jo Krievijā mainījās politiskā situācija, savukārt Latvijā, domājams, radās finansiālas problēmas. J. Baumaņa dzīvē nozīmīgi bija daži Liepājā pavadītie gadi – te 1920. gadā viņš nodibināja uzņēmumu «Rūpnieks» un 1921. gada augusta beigās kļuva par Liepājas pilsētas galvu. Lai gan amatā viņš pavadīja tikai nepilnu pusgadu, Liepājas pilsētas vēsture nav iedomājama bez J. Baumaņa. Būtiski, ka nu Liepājas mēru galerijā būs iespējams ielikt arī J. Baumaņa fotogrāfiju, jo pirms pētījuma viņa fotogrāfijas nebija pieejamas.

Atzinīgi jāvērtē arī J. Baumaņa pedagoģiskā darbība kuras rezultātā Latvija ieguva profesionālus tehniskos darbiniekus. Viņš bija sabiedriska cilvēks un iesaistījās RPI beigušo jeb «politehniķu» biedrības darbā Maskavā, kā arī kopā ar studiju biedriem, vēlāk pazīstamiem latviešu inženieriem un sabiedriskajiem darbiniekiem, jau minētajiem Kārli Timušku, Ādolfu Vickopfu, kā arī Hugo Celmiņu (1877–1941), Augustu Malvesu (1878–1951), Paulu Saksu (1878–1966) un citiem 1900. gadā dibināja Rīgā otro latviešu studentu korporāciju «*Talavija*» [29].

INTEREŠU KONFLIKTS

Zinātniskā raksta autore atzīst interešu konfliktu, kas saistīts ar autoru un redkolēģijas kopēju profesionālo darbību. Par šī raksta iekļaušanu krājumā lēmumu pieņēma tie redkolēģijas locekļi, kas nav raksta autori.

AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

- [1] RPI studentu reģistrs. Latvijas Nacionāla arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvs (turpmāk – LNA LVVA) 7175. f., 1. apr., 1906. l., 28. lp.
- [2] Jāņa Baumaņa lūgums izsniegt viņa dēlam Ansim apliecinājumu par studijām Latvijas Universitātē 1925./1926. mācību gadā. LNA LVVA 7427. f., 1. apr., 9822. l., 11. lp.
- [3] J. Baumaņa lūgums Latvijas iekšlietu ministram atļaut atteikties no Latvijas pavalstniecības, 1939. g. LNA LVVA 3721. f., 4. apr., 126. l., 178. lp.
- [4] Baumanis, J. *Talavija, 1900–1925*. Rīga: Valters un Rapa, 1928, 35. lpp.
- [5] Latvijas Universitātes Mehānikas fakultātes dekāna K. Tormaņa vēstule Izglītības ministrijai 1931. gada janvārī. LNA LVVA 1632. f., 1. apr., 1542. l., 17. lp.

- [6] Baumanis, J. Talavija, 1900–1925. Rīga: Valters un Rapa, 1928, 35. lpp.
- [7] Ierēdņa Jāņa Baumaņa ankete. LNA LVVA 6912. f., 1. apr., 56. l., 12. lp.
- [8] Bauman, I. J. Novij sposob plavki chuguna v vagrankah. *Moskva: Zemlja*, 1915, 16 str.
- [9] Bauman, I. J. Sposob okrashivaniya mashinnyh chastej okunanijem. *Moskva: Zemlja*, 1915, 16 str.
- [10] Bauman, I. J. Iz praktiki po intensifikacii truda pri rezanii metallov. *Moskva: Zemlja*, 1915, 23 str.
- [11] Baumanis, J. Talavija, 1900–1925. Rīga: Valters un Rapa, 1928, 35. lpp.
- [12] Latvijas tirdzniecības un rūpniecības adresu grāmata 1922./1923. gadā. 2. izd. [Rīga]: J. A. Kukurs, [1922], 307. lpp.
- [13] Stūls, A. Rīgas izstāde. *Ekonomists*, 1921, Nr. 17, 1921. gada 1. septembrī, 635. lpp.
- [14] Baumanis Jānis. Rīgas Politehnikums 1862.–1919.g.: Album academicum (1912.–1919. g.). Rīga: Latvijas universitātes studentu [padomes] grāmatnīca, 1938, 76. lpp.
- [15] Jāņa Baumaņa Latvijas Republikas pilsoņa pase, 1920. gads. LVVA. 2996. f., 2. apr., 9356. l., 1. lp.
- [16] Deksnis, E. Laba un skaidra apziņa, ko nekad nedrīkst pazaudēt. *Kurzemes Vārds*, 2005, 14. jūnijs, 6. lpp.
- [17] Baumanis, J. Talavija, 1900–1925. Rīga: Valters un Rapa, 1928, 35. lpp.
- [18] Liepājas Muzejs [tiešsaiste]. http://ej.uz/Liepajas_vaditaji17-21gs [skatīts: 2018. gada 26. septembrī].
- [19] Telegramas. *Valdības Vēstnesis*, 1921, Nr. 195, 1921. gada 31. augustā, 3. lpp.
- [20] Gintners, J., Gintnere, U. Pašu valdība jeb pašvaldība. *Liepājas Vēstules*, 2017, Nr. 3 (31), 42. lpp.
- [21] Liepājas Muzejs [tiešsaiste]. http://ej.uz/Liepajas_vaditaji17-21gs [skatīts: 2018. gada 26. septembrī].
- [22] Gintners, J. 20. gadsimts laikmetu griežos. *Kurzemes Vārds*, 2000, 13. janvāris, 6.–7. lpp.
- [23] Valsts tehnikums Rīgā: desmit gadu darbības pārskats, 1920.–1930. Rīga: Valsts Tehnikums, 1930, 56., 77. lpp.
- [24] Grosvalds, I., Bombiza, I. Tehniska izglītība Latvijā un Rīgas Valsts tehnikums. *RTU zinātniskie raksti. Humanitārās un sociālās zinātnes*. Nr.19, 2012, 34. lpp.
- [25] Album Academicum des Polytechnikums zu Riga, 1862–1912. Riga: Jonck & Poliewsky, 1912, S. 468, 501, 517.
- [26] J. Baumaņa iesniegums Rīgas Valsts tehnikuma direktoram pieņemšanai darbā par skolotāju. LNA LVVA 6912. f., 1. apr., 56. l., 14. lp.
- [27] Jāņa Baumaņa Latvijas Republikas ārzemju pase. LNA LVVA 3234. f., 33. apr., 86928. l., 3. lpp.
- [28] J. Baumaņa lūgums Latvijas izglītības ministrijai Arodskolu nodaļai apliecināt viņa darba stāžu, 1939. gads. LNA LVVA 1632. f., 1. apr., 1542. l., 5. lp.
- [29] Talavija, 1900–1925. Rīga: Valters un Rapa, 1928, XIV lpp.

LĀSMA GAITNIECE, *Mg. philol.* graduated from Liepāja Pedagogical Academy in 2005. She received a professional degree in Public Relations from Liepāja University in 2012. She is currently a Latvian language instructor, researcher and administrator of the Office of Dean of the Faculty of E-Learning Technologies and Humanities of Riga Technical University. She is a member of the Association of Journalists (Republic of Latvia) and of the European Latvian Association. She is an author of multiple publications and several textbooks. She has been a guest lecturer in Latvian at foreign language courses at Savaria University Centre of the University of

West Hungary (Hungary), at Johannes Gutenberg University of Mainz (Germany) and a teacher of Latvian as a second language in Riga 1st Medical College.

Address: 1 *Kronvalda bulvāris*, Riga, LV-1010, Latvia

Phone: +371 29844524

E-mail: lasma.gaitniece@rtu.lv

ALĪDA ZIGMUNDE, *Dr. paed.*, has been a Specialist with the Museum of Riga Technical University since 1989. From 2007 to 2015, she was a Senior Researcher. She is currently a Professor with the Institute for Humanities and Head of the Department for Historic Research and Scientific Publications of the RTU Research Centre for Engineering History. Her main academic interests include the history of pedagogy in Europe, the history of educational institutions and of private schools and the history of pedagogy of universities, of engineering sciences and universities.

Address: 1 *Kronvalda bulvāris*, Room 203, Riga, LV-1010, Latvia

Phone: +371 298 696 42

E-mail: alida.zigmunde@rtu.lv

Lāsma Gaitniece, Alīda Zigmunde

Achievements of Engineer, Entrepreneur and Teacher *Jānis Baumanis* (1878–1945)

The article is devoted to engineer, teacher and one of mayors of *Liepāja* City Municipality – *Jānis Baumanis* – who obtained university education not only at Riga Polytechnic Institute (RPI), but also at the University of Electricity (*École supérieure d'électricité*) in Paris, France. The biography of *J. Baumanis* shows that he has been purposeful, feared no challenge and has repeatedly proved himself as entrepreneur establishing and successfully managing companies. These qualities also describe *J. Baumanis* as the Mayor of *Liepāja* City Municipality, but the desire to take initiative in implementing various, brave at that time, ideas were interfering, thus he held the position less than a year. After resigning, he

left *Liepāja* city for Riga, where he worked for a company and turned to pedagogical work. The aim of the article is to summarize the life of *J. Baumanis* and to discover his achievements in various fields of activity.

Keywords: *Jānis Baumanis*, Riga Polytechnic Institute, *Liepāja* City Municipality, company «*Rūpnieks*» («Manufacturer»).

Ласма Гайтниеце, Алида Зигмунде

Жизненный вклад инженера, предпринимателя, педагога Яниса Бауманиса (1878–1945)

Статья посвящена инженеру, педагогу и одному из руководителей самоуправления Лиепай Янису Бауманису, который получил высшее образование не только в Рижском политехническом институте (РПИ), но и в высшей школе электричества «*Ecole supérieure d'électricité*» в Париже, Франция. Биография Яниса Бауманиса свидетельствует, что он был целеустремленным, не боялся новых вызовов и неоднократно доказывал, что он успешен в предпринимательской деятельности, создавал и успешно управлял компаниями. Эти качества также характеризуют Яниса Бауманиса как главу Лиепайского самоуправления, но желание проявить инициативу в реализации различных идей, которые считались безрассудно смелыми в то время, были помехой для его высокой должности, поэтому он руководил городом всего год. Оставив пост главы самоуправления, он покинул Лиепайю и уехал в Ригу, где работал на фирме и занялся педагогической работой. Целью статьи – подвести итоги жизни Яниса Бауманиса и раскрыть его достижения в различных сферах деятельности.

Ключевые слова: Янис Бауманис, Рижский политехнический институт, Лиепайская городская дума, фирма «*Rūpnieks*».